

“ Toestand waterkwaliteit en visgegevens over de Zwinnevaart anno 2026 “

De Zwinnevaart vormt samen met de Isabellavaart de slagaders van het kustpoldergebied ten noordoosten van het Leopoldkanaal, de Zwinpolders. Naast vernoemde slagaders omvat het gebied nog verschillende polderwaterlopen die in oost-westelijke richting vloeien en allen uitmonden in het Leopoldkanaal. Tussen de twee vaarten in bevindt zich een netwerk aan grachten die het systeem verbinden en zowel instaan voor waterafvoer in tijden van hoogwater en waterverdeling van het captatiewater tijdens het landbouwkundig groeiseizoen.

Clustering van Zwinnevaart met Isabellavaart en het geheel van lokale waterlichamen waarmee deze twee vaarten een netwerk vormen is evident. Deze cluster "Zwinpolders" vormt samen met de polders tussen het Boudewijnkanaal en het Leopoldkanaal en ten zuiden van de Damse Vaart een groter geheel binnen de vele afwateringsgebieden richting Leopoldkanaal. De polders die afwateren naar het Leopoldkanaal vallen onder het beheer van de Oostkustpolder. Dit polderbestuur staat bovendien ook in voor het stroomgebied van het Sint-Trudoledeken en de Assebroekse Meersen.

Het afstroomgebied van de Zwinnevaart heeft een hogere prioriteringsklasse namelijk klasse 4 (goede toestand tegen 2033 of later mits natuurlijk herstel) en is aandachtsgebied maar wordt verder onder 'andere gebieden' binnen de cluster van het [Leopoldkanaal en de Zwinpolders](#) besproken.

De Zwinnevaart is dus een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

1. Waterkwaliteit

[Zie: Integraal Waterbeleid – Bekken van de Brugse Polders – Wateruitvoeringsprogramma 2025 – Bekkenbestuur 12 juni 2025]

De waterkwaliteit van de Zwinnevaart is vergelijkbaar met de kwaliteit van andere polderwaterlopen zoals de Noordede en de Blankenbergse Vaart en globaal gezien is het biologisch leven al vrij behoorlijk.

Totaal fosfor, orthofosfaat en het chemisch zuurstofverbruik (CZV) vormen de probleemparameters. Er is een groot verschil in nutriëntendruk. Totaal stikstof vormt geen probleem en scoort zelfs goed maar totaal fosfor daarentegen scoort nog zeer slecht. Een groot deel van de totale vuilvracht voor fosfor is afkomstig vanuit de landbouw. Maar ook achtergrondconcentraties, een verzadiging van de bodem met fosfor van in het verleden en veen in de ondergrond kunnen ook een rol spelen (zoals in de Oudlandpolder het geval is). Ook sulfaten kunnen een katalysator zijn voor het vrijkomen van fosfor en dit kan hier in dit gebied mogelijks voorkomen. We zien bijvoorbeeld in natuurgebieden ook een teveel aan fosfor. Het is in ieder geval een complex gegeven dat verder onderzoek vergt.

We zien sedert 2019 een mooie positieve trend voor de chloriden en de geleidbaarheid. Deze verzoeting is vrijwel zeker toe te schrijven aan de antiverziltingsmaatregelen, uitgevoerd in kader van de Zwinuitbreiding.

De jongste jaren zijn er heel wat investeringswerken aan de Zwinnevaart uitgevoerd (slibruiming, oeverherstel, sanering vismigratieknelpunten, efficiëntere afwatering door verbreding van de waterloop) die zich hebben vertaald in een betere zuurstofhuishouding met een vooruitgang van het visbestand. Het is vooral nog de afwezigheid van macrofyten (onder andere ondergedoken waterplanten) die een goede ecologische kwaliteit in de weg staat.

Optimalisatie en verdere uitbouw van de waterzuiveringsinfrastructuur Zwinnevaart

Voor het afstroomgebied van de Zwinnevaart is er nog een inspanning nodig voor de afvalwaterzuivering van de huishoudens. Zo'n 65 % van het afvalwater is aangesloten op een collectieve of individuele zuivering (59% op RWZI, 6% IBA). 59% van de te plaatsen IBA's waren eind 2022 effectief geïnstalleerd.

Volgens de reductiedoelstellingen dienen 616 IE gesaneerd te worden tegen 2033.

In 2024 werden twee projecten uitgevoerd:

- W213055A Riolering en wegenis Oostkerke (12 woningen);
- W213055B Riolering en wegenis Heitegemstraat (3 woningen).

De 21 woningen van de groene cluster 017-255-1 in Westkapelle zijn ondertussen ook bijkomend gesaneerd. De oude ingebuisde gracht werd vervangen door een riolering en er wordt niet meer rechtstreeks geloosd. In de Hoekestraat is ook een gescheiden stelsel aanwezig, het afvalwater werd aangesloten op het pompstation van de Zwinnevaart.

Er zijn geen (bij VMM gekende) plannen voor nieuwe rioleringsprojecten met als gevolg dat de reductiedoelstellingen voor 2027 (sanering van 308 IE) niet zullen gehaald worden en ook de reductiedoelstellingen 2033 (616 IE) komen in het gedrang. Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) is een zeer belangrijke partner voor de sanering van de resterende clusters (N374, N376)!

Een prioriteit is de sanering van de gewestweg Koolkerkesteenweg (24-tal woningen). Ook het restaurant De Groene Wandeling loost nog op de Zwinnevaart. AWV zou er fietspaden aanleggen en dan kunnen de rioleringswerken meesporen maar dit project staat nog niet op de planning bij AWV. Ook de sanering van de Koolkerksesteenweg (N374) (oostelijk deel) – 17 woningen (ca. 41 IE) is een gecombineerd dossier met AWV.

Een deel van Westkapelledorp heeft nog geen gescheiden stelsel. Nu gaat zowel DWA als RWA naar het pompstation Noordwatergang dat tevens kan overstorten naar het pompstation Zwinnevaart. Beide pompstations storten nu over naar de waterlopen.

De RWZI Oostkerke kampt met een grote verdunning: verhouding afvalwater 20% en regenwater 80%. Er is niet echt een verklaring te vinden voor het erg lage DWA debiet (veel tweede verblijven misschien die niet veel aanwezig zijn?). Op basis van gemiddeld debiet 59 m³/d heeft het effluent een gemiddelde fosforconcentratie van 5,7 mg P/l! Dit is zeer hoog en komt overeen met een restlozing aan fosfor van 167 inwonersequivalenten. Idem voor de parameter stikstof (equivalent van 200 IE). Er valt dus nog veel winst te boeken om de RWZI uit te rusten met een volwaardige tertiaire zuivering. Noch in Vlarem noch in de vergunning zelf zijn lozingsnormen opgenomen voor de nutriënten.

2. Zwinproject

De Zwinuitbreiding en het landinrichtingsplan “Nieuwe Watergang”

De Zwinvlakte is tussen 2016 en 2019 uitgebreid met 120 hectare om de toekomst van dit unieke getijdengebied veilig te stellen. Vlaanderen en Nederland sloegen daarvoor de handen in elkaar en samen blijven ze de natuurkern van de Zwinstreek in topconditie houden.

Door de uitbreiding is er een grotere oppervlakte getijdennatuur gerealiseerd en het overstromingsgevaar vanuit zee voor het achterland is kleiner geworden. De Nieuwe Internationale Dijk is ongeveer 26 hectare groot en wordt begraasd door schapen. Kijkpunten geven je een prachtig uitzicht op het getijdengebied en de polder.

Een visvriendelijk pompemaal en de grachten aan de voet van de dijk zorgen er samen voor dat zout water in het Zwin blijft en niet naar de omliggende polder stroomt. Bij hevige regen helpen de visvriendelijke pompen om wateroverlast in de oostkustpolders te beperken. De pompboezem vangt overtollig regenwater op en pompt het over naar het Zwin. De uitbreiding was een grensoverschrijdend project met een intensieve samenwerking tussen verschillende projectpartners uit Nederland en Vlaanderen: MDK, Agentschap voor Natuur en Bos, Provincie Zeeland, Vlaamse Milieumaatschappij en Oostkustpolder.

Het natuurherstel en de uitgevoerde antiverziltingsmaatregelen worden blijvend gemonitord.

De laatste antiverziltingsmaatregelen werden begin 2022 gerealiseerd door MDK: 4 zoutwatervangputten en peilputten. De putten zitten tot een diepte van 31 meter, vangen het zoutwater op en dit wordt vervolgens via de zoutwatergracht terug naar het Zwin/de zee gepompt.

In 2021 werden in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) een visbestandsonderzoek in de Zwinuitbreidingsvlakte uitgevoerd. Het pompemaal betekent een barrière tussen zoet en zoutwatersoorten en voor vismigratie ondanks de visvriendelijke pompen. In de pompboezem werd een matig zoetwatervisbestand met in totaal tien vissoorten aangetroffen. ANB beveelt aan om het visbestand binnen 2 à 3 jaar opnieuw te onderzoeken, omdat het gebied momenteel nog in volle ontwikkeling is.

Bevorderen vismigratie

Ter hoogte van het uitwateringscomplex van het Leopoldkanaal in de haven van Zeebrugge wordt aangepast spui-beheer toegepast om de glasaalmigratie te bevorderen. Op de meeste polderwaterlopen die uitmonden in het Leopoldkanaal zijn stuwen geplaatst die de laterale vismigratie beletten. De Oostkustpolder werkte reeds heel wat van die knelpunten weg door het bouwen van nieuwe regelbare uitwateringsconstructies met vispassage in het middengebied (onder andere Stampershoekbeek, het Geleed Noord, het Geleed Zuid, de Visscherie). Het is wenselijk dat de waterbeheerders verder blijven investeren om de resterende vismigratieknelpunten op te lossen (zoals het vijnzelgemaal ter hoogte van Damse Vaart, stuw Isabellavaart).

In 2019 werd de uitmonding van de Zwinnevaart vernieuwd met inbegrip van een vispassage.

Op natuurlijke wijze herstellen van de oevers van de Zwinnevaart

De linkeroever van de Zwinnevaart ter hoogte van de Hazegrasstraat in Knokke-Heist is afgekald. Oeverherstel (actie 8A_D_0164) dringt zich op om het verder afkalven van de oever tegen te gaan en om bijkomende slibruiming te vermijden. Over 1,5 km tussen de Sluisstraat en de samenvloeiing met de Isabellavaart zal de oever worden afgeschuind en zal riet aangeplant worden. De plannen zijn in voorbereiding door de VMM.

Het inrichtingsplan Nieuwe Watergang

Het inrichtingsplan Nieuwe Watergang zorgde onder andere voor een herinrichting van de Isabellavaart ter hoogte van het Hazegrasfort zodoende een betere verbinding te realiseren met het nieuwe pomp-gemaal aan het Zwin (actiefiche_8A_E_0397). Beide kunstwerken Hazegrassluis en Burkeldijk werden gerestaureerd. Afwaarts werd de waterloop ook heringericht met een verbeterde doorstroom naar de pompboezem (actie 6_I_0113). De werken werden gefinancierd door de VMM met middelen van Landinrichting.

3. Visgegevens

Er werden geen recente visbestandgegevens van het INBO gevonden.

a) Afvissing in 2005

In 2005 werden door het INBO slechts 2 vissoorten gevangen, namelijk driedoornige stekelbaars en karper.

b) Afvissing in 2009

In de Zwinnevaart trof men op de twee bemonsterde locaties 10 vissoorten aan namelijk driedoornige stekelbaars, baars, blankvoorn, brasem, gibel, graskarper, karper, paling, rietvoorn en winde.

Qua aantallen domineert driedoornige stekelbaars met een aantalpercentage van 64%. Qua biomassa domineert karper (gewichtpercentage van 63%), gevolgd door gibel (27%).

De overige vissoorten maken elk slechts $\leq 5\%$ uit van de totale biomassa.

Het zijn resistente, vooral pioniersoorten die voornamelijk gevangen worden op de Zwinnevaart. In vergelijking echter met het visbestand van 2005 en 1996 is dit toch al een opmerkelijke verbetering.

In 2005 trof men slechts enkele driedoornige stekelbaarzen en één karper aan op de locatie gelegen te Knokke-Heist. In 2009 worden hier acht vissoorten aangetroffen. Op de locatie te Damme ving men in 2009 vijf soorten, noch in 1996, noch in 2005 kon hier enig visleven worden vastgesteld. In 2005 was hier duidelijk rioolschimmel aanwezig. De gemiddelde zuurstofconcentratie op deze locatie was 5,89mg/l (waarbij in verschillende maanden de drempel van 3,0mg/l niet werd gehaald). In 2009 is de gemiddelde zuurstofconcentratie 9,07mg/l (slechts in augustus werd er een waarde gevonden onder de 3,0mg/l) (bron: <http://www.vmm.be> meetpuntnummer 2500).

c) Afvissing in 2012

In 2012 werden er 7 vissoorten gevangen, namelijk baars, blankvoorn, blauwband, brasem, driedoornige stekelbaars, gibel en karper.

[Zie ook: de Tabellen in bijlage]

Wolvertem, januari 2026

VERBEIREN Marc

TABEL afvissing door INBO in 2005

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2005	driedoornige stekelbaars	4.00	5.30
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2005	karper	1.00	425.00

TABEL afvissing in 2009

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	baars	2.00	11.20
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	blankvoorn	6.00	477.90
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	brasem	19.00	9649.50
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	driedoornige stekelbaars	10.00	24.20
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	giebel	1.00	33.00
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	graskarper	1.00	1672.60
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	karper	10.00	22730.00
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	winde	1.00	406.40
Zwinnevaart	74779/219799	Eienbroekstraat	Damme	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	baars	1.00	4.50
Zwinnevaart	74779/219799	Eienbroekstraat	Damme	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	blankvoorn	2.00	68.10
Zwinnevaart	74779/219799	Eienbroekstraat	Damme	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	driedoornige stekelbaars	68.00	164.90
Zwinnevaart	74779/219799	Eienbroekstraat	Damme	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	paling	1.00	136.40
Zwinnevaart	74779/219799	Eienbroekstraat	Damme	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2009	rietvoorn	1.00	23.40

TABEL afvissing in 2012

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2012	baars	1.00	191.00
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2012	blankvoorn	1.00	77.00
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2012	blauwband	1.00	8.80
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2012	brasem	2.00	2657.60
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2012	driedoornige stekelbaars	2.00	2.80
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2012	giebel	6.00	7601.60
Zwinnevaart	78315/224716	Butspolder	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2012	karper	12.00	33486.00
Zwinnevaart	74779/219799	Eienbroekstraat	Damme	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2012	driedoornige stekelbaars	222.00	242.90

CIW – oppervlaktewaterlichamen - Bekken van de Brugse Polders

☐ Toon fiches Vlaams waterlichaam <ul style="list-style-type: none"> • Karakterisering • Doelstellingen • Druk en impactanalyse • Beoordeling • Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen • Toekomstverkenning • Reductiedoelen en afwijkingen 	VL05_22	ZWINNEVAART	Damme, Knokke-Heist
---	---------	-------------	---------------------